

4

Vasarakirveshauta

ja
vasarakirveskulttuuriin kuuluva kivikauti-
nen asuinpaikka Mynämäen pitäjässä
Tarvaisten kylässä Hoppelan talon maal-
ta ent. Mikulan torpan pihamaalla.
Tutkinut Arne Europæus.

Kertomukseen kuuluu 3 va-
lokuva ja 4 karttaa sekä
H. M. Kaattelo 6944: 1-26.

Heinäkuun lopulla 1915 saapui Hist. Mu-
seoon kausak. opettaja F. H. Postilla ilmoitus,
että Mynämäen kunnan Tarvaisten kylän Hoppelan
talon lähellä sijaitsevasta pienestä hie-
takuopasta oli 31 p. elok. 1914 hietaa otettaes-
sa löydetty n. 60 sm syvästä, kivinen sotakir-
ves" ja "pieni kaaviukivi". Esineet oli löytä-
nyt puuseppä Juho Lainio. Vähän myöhem-
min oli edellisen veli löytänyt samasta kuo-
pasta pieneen "saripadan", joka särkyi löy-
dettäessä, sekä palasen vähän suuremmas-
ta padasta. Mainitut esineet olivat ostokaut-
ta joutuneet ilmoittajalle Tarvaisten kylän
kausakoulunopettaja Postille. Kysymyksessä
näytti olevan tärkeä kivikautinen hauta-
löytö ja allekirjoittanut sai tehtäväkseen
käydä paikkaa tutkimaan.

Löytöpaikan
arema.

Tarvaisten kylä sijaitsee Mynäjoen
varrella, sen kaakkoispuolella, Mynämäen kir-
kotta n. 7 km ylös (s. o. koilliseen) päin ja meren
rannasta (Mynämäen lahden pohjasta) niin-
ihään koilliseen n. 15 km. Hoppelan talo on
kylässä n:o 3. - Löytöpaikka on Hoppelan
talosta jokseenkin kaakkoon, n. 850 m: n (lin-
nuntietä) päässä Mynäjoesta, kylästä läh-
tevän karjakujan ("karjaretken") eteläpuo-
lella, paikalla missä muinoin on ollut
Nikula niminen tonppa, jonka rannioita

on siellä vielä nähtävissä. Se kuuluu nyk.
Maria Hoppelan eläkömaahan. Lähin ihmis-
asunto, Juumilain talon maalla oleva Helinin
tupa, on paikasta toista sataa m. WNW. —

Luonto.

Löytöpaikka on alavanpuoleista maa-
ta, jota vähäiset n. 3-5 m. korkeat kivikko-
iset kukkulat ympäröivät, ikäänkuin hevo-
senkengän tapaan. Kukkuloiden väliin jää-
vä notko on n. 40 m. laaja. N. 10 m. löytö-
paikasta NE, jonnepäin maa loivasti viet-
tää ja jonnepäin ympäröivien kukkuloiden
muodostama hevosenkengä aukkaa, muut-
tuu maa vesiperäiseksi ja 26 m:n päässä
siitä samaan suuntaan on lähde, jonka
pienta oli n. 1,5-2 m. alempana löytökohtaa.
Mitään ojaa ei täältä lähde Mynäjoen
päin, vaan on tämä lähde ainoa löytöpaikan
lähistössä oleva „vesi”. Kuu paikka on 38-39
m. merenpintaa ylempänä* ja ympäröivät a-
laugot ovat vain n. 2-4 m. alempana (siv. n. 34-37^m
yli meren), ei myöskään meri ole saattanut löy-
töesineiden maahan joutuessa ulottua tänne
saakka. Mynäjoen laaksosta, jossa joki on
n. 20-21 m. merenpintaa ylempänä (nim. Tar-
vaisten kylän kohdalla), eroittaa löytöpaikan
korkea, kallioinen mäkiharramus.

Hautalöytö.

Täällä kukkuloiden välisessä notkossa
on pieni hietakuoppa, josta pitkiä ajat on
haettu hienoa „muurihietaa” kyläläisten tar-
peiksi. Kerkellä kuoppaa oli jäämökseä Ni-
kulain torpan saunanruukaasta. Elok. 1914 oli

---

* Suorittamani vaakitusren mukaan on löytöpaikan keski-
ks. karttoja 3) korkeus Mynäjoesta Tarvaisten kylän kohdalla (Kivamusta, joka on
Sihilän talon luota jokirantaan vievään tiehen kohdalla, olevan pieneen virtapaikkaan ylä-
puolella) 18,76 m. Joen pinta on taas siltä kohtaa (Sie ja veivisk. ylikhallituksen arkis-
tossa olevan Mynäjoen profiilin v. lta 1896 mukaan) 20-21 m. yli meren
pinnan.

puuseppä J. Lainio löytänyt täältä kertomuksen
alussa mainitut esineet: hömpelötekoisen veven-
muotoisen vasarakirveen, pienen sädekivilius-
keisen pikokirveen, muorakeranaisen saviastian
sekä isohkon saviastian reunakappaleen (6944:
1-4), jotka esineet F. H. Postilta luovasti Hist.
Museoon. Itse puuseppä Lainio oli löytänyt
kaikki nämä esineet, jotenka op. Postin au-
tamatt, kertomukseensa alussa mainitut tie-
dot, että osa esineistä olisi hänen veljensä löy-
tämiä, eivät pidä paikkaansa. Paikkakun-
nalle saapuessa ei itse löytäjä ollut ko-
tosalla ja kun hänen tulostaan ei ollut tie-
toa, ajettiin kaivaukset löytöpaikalla hä-
nen omaistensa autamien selvityksien perus-
talla. Heidän kertomuksiansa mukaan olisi
esineet löytäneet melkein vanhan saunan-
kaan alta (valokuvissa 2 ja 3 olevat henkilöt sei-
sovat tällä esiksi ilmoitetulla löytöpaikalla).
Kaivauksien jatkussa saapui löytäjä kuitenkin
kotosalla häväsensä ja häneltä saatiin seu-
raavat tiedot yllälueteltujen esineiden löytö-
suhteista. Esineet löytyivät kiukaan luoteis-
puolelta n. 3 ja 4 mtr. päässä siitä, (n. ruuduis-
ta B-C: IV-V, alueilta, joka on merkitty
kaivaukskartalle III a funaisella katkoviivalla).
Löytöpaikalla oli ollut ylimmä ruokamultaa ja
hokkia kiivaskiviä. Vasarakirves oli löytynyt
n. 40 sm:n syvyydestä isohkon kivien, jota löy-
täjä piti „luononkiveinä“ eikä kiivaskiviin
kuuluvana, alta. Kiven ja vasarakirveen vä-
lillä oli ollut hietaa n. 25 sm. Kirves oli ollut ma-
kaavassa asemossa, selkäpuoli ylöspäin. Sa-
viastia (6944: 2) oli ollut jokseenkin yhtä sy-
vällä kuin vasarakirves, n. kyynärän päässä
sitä „louhaaseen“, pystyssä, hietaa täynnä ja
shyvä, mutta särkyi sitä irrottaessa. Jotkut

kappaleista joutuivat hukkaan ennen, kuin esi-
neet myötän op. Postille ja piti puuseppä Laimio
mahdollisena, että puuttuvat kappaleet vielä
jostain romuista löytyisivät. Saviastianpala
(6944: 4) oli hietaa tuodessa ilmestynyt lapion
härkeen ja pieni oikokirves (6944: 3) löytyi
vasta kotona hietaa seulottaessa. Sen enempiä
tietoja ei löytäjä voinut antaa. Milla kohtaa
vasarakirves ja saviruukku olivat olleet maas-
sa, ei hän myöskään voinut osoittaa, myöhem-
mät hiedanotot ja varsinkin allekirjoittaneen
kairaukset kun olivat kokonaan muuttaneet
hietakuopan ulkomuodon. Hiedan hän oli
ottanut paikalta savipohjaa myöten, jotenka
saattaa pitää varmana, että "hauta" oli tullut
kokonaan hävitetyksi.

Kaivaus.

Tutkittuun löytöpaikan vieressä pieneen
alueen (26 m²). Kohta ei ollut tutkittavaksi
kaikein kiitollisimpia. Vuosien kuluessa tehty-
jen hiedanottojen kautta olivat pintamaaker-
rokset aivan sekoitettuja ja kaiken lisäksi oli
löytöpaikalla sijainnut, kuten jo on mainittu,
Kihulan torpan sauna, jonka kiikaasta oli
nokea levinnyt hietaan. Kasvullisuus oli rehe-
vää: runsaasti nokkosia ja vaaraimia, kuten
kuvista 2 ja 3 selviää. Kivikautinen kulttuuri
kerros esiintyi kuitenkin, nähtävästi koko vah-
vuudeltaan koskemattomana, kepalaisena, pik-
ki kairausalueen ulottuvana vyönä (merkitty
kartalle III b pilkkiviivalla) Sen ulkopuolellakin
oli maakerros usein vähän syvempänä niin
puhdasta ja tiivistä, että saattoi otaksua sen
säilyneen koskemattomana sitten kivikauden.
- Kaivausalueen kaakkois ja itäpuolella oli
maa verraten laajalla alueella häivettä,
kuten (kartalla III d näkyvät) maatenest
hietakuopan reunat osoittivat. Maanlaatu

oli verraten lievää hietää, jota oli n. 40-70 cm
vahvasti (humuskerros mukaan luettuna); poh-
jalla tuli valkkea savi; sen ja hiedan välis-
sä saattoi huomata olleen sorakerohsen.
Kaivauksissa tavatut löydöt osoittavat paikal-
Asuin- la kivikaudella asutun. — Kaivausalueen ti-
paikkalöytöjä. lasta johtuu, että minihääulaisia selviä
kiinteitä asutusjätteitä ei saattanut varmuu-
della todeta. Ruuduista C-G: I-III esiintyi
hyllä isokkoja kiviä, ikääntyneen kehässä.
Kivet olivat pääasiassa vahingoittumattomas-
sa kulttuurikerroksessa, mutta kovin eri kor-
kealla. Epävarmaksi jää, onko tässä joku
kiinteä muinaisjäännös (kodan. t. asumuksen
pohjakehä t. j.m.s.); tällaista olaksumaa tu-
kee se, että saviastian paloja löytyi erikoi-
sen runsaasti juuri tämän kehän alueelta
(ks. karttaa III c). Ja kehän sisältä talvi pikeam-
min siitä kaakkoon päin ulkouevasta komeros-
ta ruudusta F: I ilmestyi pieniä hiili- ja noki-
kokoja yli 50 cm syvästä, siis jälkiä ilmeises-
ti kivikaudesta tulepidosta. Kauemmin käy-
tetyin tulisijan jälkinä niitä ei kuitenkaan voi
pitää. Isommasta nokiko'osta löytyi saviäs-
tiaupala. Missä kulttuurikerros näytti koske-
mattomana säilyneen, kuten esim. ruuduissa
C-F: I-II, oli sillä seuraava tavallinen jär-
jestys: ylimmä oli n. 20-25 cm vahva humus-
kerros, sitä seurasi ylimmä ruosteuruskea, a-
laspäin vaaleneva ja alimma kellauruskea
hietä, jota oli n. 25-50 cm vahvasti; sitten
oli ohut kerros likuttamatonta saveusehaista
soraä ja alimma tuli vastaan valkkea savi.
Löytöesineitä, joista pääosa on saviastiankap-
paleita, oli jo melkoisesti humuskerroksessa, u-
seini aivan lähellä pintaturvetta, mutta vielä
ruskean hietakerroksen alaosissakin, ruuduissa

F: III aina 80-90 cm O-pistettä alempana, joka vastaa n. 60-70 cm:n syvyyttä maapiinasta (joka paikalla oli rikottu) luhien.* Kuu maapiintaa melkein kautta kaivausalueen oli rikottu, kävi löytöjen syvyyssuhteiden (ks. tietoja siitä luettelossa) arvioiminen vaiheaksi. — Suurimmalla osalla kaivausaluetta oli maa hiedanotossa melkein pä savipohjaa myöten pengottua. Tyypillinen profiili tältä alueelta on kartalla III b, ruutujen G-H: I yläalaidasta. Selvästi saattoi huomata, että maakerros siinä oli syntynyt hiedanotossa poistetuista ja päällekkäin kasatuista pintaturpeista.

Löydöt.

Löytöinventario käsittää seuraavat esineet:

Pienen, vähänkäytetyn kiertäen haagatun luon-
kiven, hietakiveä (6944:14) ruudusta E: II, 59 cm al-
kuun O-piste

Kvartsisuau, harmaata kvartsia, lusikaumus-
toisen (6944:10), ruudusta E: I.

Kvartsipaloja, iskettyjä 7 kpl.

Tuorilajipaloja, kovaa, tiivistä maasälpä-
porfyria (n. s. ^{Ravannan kiven.} Kimmeysoen kiveä), 2 kpl, niis-
tä toinen ehkä iskuhiven kappale (6944:23,
ruudusta G: III.)

Saviastianpaloja, 240 kpl, kaikki n. s. nuo-
rakeramiikkaa. Ne ovat vähintään n. 10:stä
eri astiasta, joista 3 on ollut nuorakoristeista
(näistä kaksi sitäpäitisi koristettuja nuoravivo-
jen alla piirtoivilla), 2 sik-sak-koristeista (ort.
luettelon kuvia n: oissa 12 ja 14, kahdessa on ol-

---

* Saman saviastian kappaleita löytyi saunon eri syvyyksistä ja laajoilla alueilla (ks. esim. karttaa II b, johon on merkitty kappaleet kahdesta sik-sak-koristeisesta astiasta, toinen sin- ja toinen pun-
merkitty, sekä III e, jossa kappaleita yhdestä ja samasta astiasta). Erään
sik-sak-koristeisen astian kappaleet olivat ruuduissa F: II humuskerroksessa,
ruudusta F: III löytyi kappale samasta ^{naivi} astiasta n. 60-70 cm. syvästä.

lut muunnelaisia piirtokoristeita, yhden reunassa ei mitään koristuksia; lisäksi on yksi paksuseinäinen astia, josta ei ole reunapaloja (6944:15) sekä yksi astia, joka on muita karkeampaa savena, profiloitu ja pienillä kuopilla koristettu. Kappaleen tästä astiasta oli jo puuseppä J. Linnio löytänyt hautaesineiden ohella (6944:4). Huomattava on, että yksi tämän astian reunakappaleista, löydetty ruin etäältä hiin ruudusta F:II (6944:17a), liittyy yhteen Linnion löytämän reunapalan kanssa. Saviastiankappaleet kuuluvat n. s. Mastaro-l. nuorakeramiikkaan, jota on ennestään tarattu hautalöydoissämme (Hmajoki, Isokyrö) sekä erinäisillä kivikautisilla asuinpaikoillamme, etenkin Espoossa ja Kirkkonummella. Viimemainittu karkeasavinen astia eroaa tästä keramiikasta savenlaatuensa puolesta, mutta liittyy siihen täydellisen astiainmotonsa ja koristeittensa kautta.

Hautalöy-
tö muitten
suomal. ver-
ratluna.

Mynämäen Nikulan löytö on omaansa saaneen suuressa määrin valaisemaan Suomen, etenkin Länsi-Suomen kivikauden ilmiöitä. Kuten jo edellä on viitattu, kuuluvat puuseppä J. Linnion löytämistä esineistä kolme esinäistä, vasarakiives, pieni oikokirves ja saviastia, ilmeisesti hautalöytöön. Siihen viittaa jo se seikka, että saviastia löytyi ehänä; sen täytyy näin ollen olla aikoinaan erikoisesti maahan haivettu. Tätäpaitsi voimme päätellä sen ex. analogia ulkomaiden, etenkin Ruotsin ja Tanskau sekä Itämerenmaakuntain hautalöydoistä. Luuranko ei ole meidän maaperässämme ja ilmanalassamme saattanut säilyä, kuten ei myöskään läntisissä naapurimaissamme. Mitä haudaukseen tulee, on niissä paitsi tavallukkaita vasarakiivestä, pieni oikokirves,

joka Suomessa, kuten piikivinen kourutalton
 Ruotsissa, näyttää haudoissa olevan vasarakirveen
 tavallisin seuralainen. Sellainen kuuluu m. m.
 Hmajoen vasarakirveshaudaan (Finskt Museum
 1915 siv 10 ja seur) ja edelleen otaksuttuihin hauda-
 löytöihin Kaarinasta (H. M. l. 3460:1-2 ja 3476),
 Kokemäeltä (H. M. l. 5590:1-2) ja Huittisista (6980:
 1-3). Mitä saviastiaan tulee on yläreunastaan sa-
 malla lailla koristettuja reunapaloja tavattu
 asuinpaikkalöydöissä m. m. nyt puuseppäläisellä
 paikalla sekä Kirkkonummella että Espoossa (ks.
 Finskt. Museum 1916 siv 40). Sitä vastoin ei pohja-
 koristusta ole tavattu asuinpaikkalöydöissä, vaan
 esiintyy se seusjään samantapaisten reunakoristei-
 den ohella löydöissä, joita on pidettävä juuri hau-
 talöytöinä (H. M. l. 2831:11 ja F. M. 1915 siv 11 fig 11,
 viimeen. äskeumainitusta Hmajoen haudasta).
 Näyttää siltä, kuin kuuluisi tuo pohjaa ympäröi-
 vä sädekehä ainoastaan hauda-astioihin, ja
 sitäkin vain Suomessa. Tämäntapaisissa hauda-
 löydöissä on sekä meillä että ulkomailta usein
 tavattu pieniä hiili- ja tukkakokkoja; sellaises-
 ta ei puuseppä Lainio kuitenkaan maininnut
 mitään.

Haudan ja
asuinpaikan
suhteet. Hautapaikka oli siis pohjiaan myöten kaivettu
 ennenkuin se joutui tutkittavaksi. Sivun seu vieres-
 sä tarvittiin kuitenkin kivikautinen asuinpaikka, jo-
 ka kuuluu samaan kulttuuriin, kuin hautalöytö, ve-
 läpä on epäilemättä yhdenaihuinen sen kanssa.
 Kaivausalueelta löytyi nim. kappaleita täydellisen
 samantapaisista ^{savi} astioista, kuin hautalöytöön kuuluu.
 Puuseppä Lainion löytämistä esineistä kuului jo yksi
 saviastiankappale asuinpaikkalöytöön, sen kappalei-
 ta kun ilmaantui sieltä täältä kaivausalueelta. Tai-
 kan kivikautiset asujat ovat siis, siitä huolimatta
 että olivat verraten korkean keskieurooppalaisen u. s.
 vasarakirveskulttuuriin kaunattajia, haudannut vai-

najausa aivan asuinpaikalle, korkeintaan muutamain metrin päähän siitä. - Mitä asuinpaikan asemaa tulee, on huomattava, että sitä ei ole valittu tyysijaksi ainakaan kalastusta silmällä pitäen, kuten vesien etäisyys, josta jo kertomuksemme alussa oli puhe, osoittaa. Yhdistään löytöpaikan aseman perustalla ei kuitenkaan voine pitää maanviljelystä sen kivihautisteen asujien elinkeinona. Löytöpaikan verraten syrjäiselle ja vedestä etäällä-olevalle asemalle tarjoavat jotkut muut oletetut vasarakirveshautalöytömme analogioja [esim. Huittinen (H. M. top. ark. N. 5. 1916), Jämijärvi (H. M. top. ark. J. A. 10), Teuva (H. M. top. ark. J. A. 10) ja Isokyrö (H. M. L. 2831: 11)].

Vasarakirveskulttuuriin kuuluvat nuorakeramiset kivihautiset asuinpaikat ovat maassamme verraten harvinaisia. Paiti nyt puheenaista, on niitä tavattu useampia Espoossa ja Kirkkonummella sekä parisen Nastarosta. Kahdelta kampakeramiset asuinpaikalta on myös löydetty nuorakeramisia saviastiainpaloja (Teuva - Komsinkangas ja Viipuri - Käyrämäki), kosketusten merkkejä kotimaisen kampakeramisen ja Keski-Euroopasta tulleen vasarakirveskulttuuriin välillä.

Kronologia. Löytöimme ikä on verraten tarkoin määrätävissä. Sellaiset nuorakeramiset saviastiat, kivihaudatöytöön kuuluva, joumoisten kappaleita tavattiin myös haivauksissa, kuuluvat tauskassa Yllämainitun yhdenheugenhautojen vanhimpaan ryhmään ("Undergrave"). Ryhmä kuuluu n. käytävähautojen alkupuoliskolle. Kovin paljoa myöhempi ei Nynämäen löytölie, siitä huolimatta, että siihen kuuluvan vasarakirveen kömpelöä ja barokkia muotoa, samoin saviastian mataluutta ja leveyttä sekä sädekirveliukseen häyttoa pieneen pikokirveeseen voi pitää osittain degeneration, osittain suomalaisiin olosuhteisiin mukautumisen ja siis myöhäisyyden merkkeinä. Vasarakirvestä on huomaitettava, että se, kuten useimmat tällai-

set hömpelöt kappaleet, vaikuttaa, varsinkin mitä
varsireikään ja reikähulppiou tulee, melkeinpä
keskeutekoiselta.

Hmajoen ja Mynämäen hautalöydöt, täy-
demettyinä Espoon ja Kirkkonummen asuinpaik-
kalöydöillä, näyttävät olevan varsin tärkeät
hoko Pohjoismaiden kivihautisten ilmiöiden sel-
vittelylle. Ruotsissa, johon vasarakiroskulttuuri
myös leviää, on tällä kulttuurilla aivan toinen
keramiikka, n. s. nauhakeramiikka, jota Suo-
mesta ei ole ensinkään tarvattu. Ei saata siis
enää pitää tätä kulttuuria meillä Ruotista
tulleena, vaan suoraan Keski-Europasta, mis-
tä se sätettäin levisi eri taloille, saapuneena.
Enempien johtopäätösten esittämisen löydön
johdosta jätän kuitenkin tässä paikassa siihen.
Tutkimukset Mynämäellä suoritettiin 16-18
p.v. elok. 1915.

Arne Europaeus.

Vasarakivoshauta ja vasarakivosh-
kulttuurin kuuluva kirkonkyläinen
asuinpaikka Mynämäen pitäjän
Tarvaisten kylässä Hoppelan talon
maalla entisen Nikulan torpan
pohjamaalla.

S. S. 1915.

1. Kaivauspaikka Lounaasta päin
Nikulas, Torpas, Roumialta katsotta-
na.

2. Kaivauspaikka luoteesta päin, katsoen (ennen kaivausta). Poika seisoo samalla paikalla kuin kuvassa, sen kaakkoispuolella. Etualalla vasarakiiven ja savian löytökohdan (penanen risti).

3. Osa kaivausaluetta lounasta päin. Mäntien 2. A. Saarimaa seisoo samalla paikalla, jossa poika ed. kuvassa. Vasarakiiven löytöpaikka jää kuvan (sen vasemman reunan) ulkopuolelle.

Karta 104406

X = 3385

Y = 5974

Z = 35-40

V a s a r a k i r v e s h a u t a

ja

vasarakiirveskulttuuriin kuuluva kivikautinen asuinpaikka

M y n ä m ä e n p i t ä j ä s s ä T a r v a i s t e n k y l ä s s ä Hoppelan

talon maalla ent. Nikulan torpan pihamaalla.

Tutkinut Aarne Europaeus.

Tarvaisten kylä sijaitsee Mynämäen kirkolta n. 7 km ylös (s.o. koilliseen) päin ja meren rannasta (Mynämäen lahden pohjukasta) niinikään koilliseen n. 15 km. Hoppelan talo on kylässä n:o 3. Löytöpaikka on Hoppelan talosta jokseenkin kaakkoon, n. 850 m:n (linnuntietä) päässä Mynäjoesta, kylästä lähtevän karjakujan ("karjaretken") eteläpuolella. paikalla missä suuon on ollut tiivis niminen torppa, jonka raunioita on siellä vielä nähtävissä. Se kuuluu nyk. Maria Hoppelan eläke-maahan. Lähin ihmisasunto, Jannilan talon maalla oleva Helinin tu-pa, on paikasta toista s

Kertomukseen kuuluu 3 valokuvaa ja 4 karttaa sekä H.M. luettelo 6944:1-26.

Luonto. Löytöpaikka on alavanpuoleista maata, jota vähäiset n. 3-5 m korkeat kivikkoiset kukkulat ympäröivät, ikäänkuin hevosenkengän tapaan. Kukkuloitten väliin jäävä notko on n. 40 m laaja. N. 10 m löytöpai-

kasta NE, jonnepäin maa loivasti viettää ja jonnepäin ympäröivien Heinäkuun lopulla 1915 saapui Hist. Museoon kansak. opettaja F.H. Postilta ilmoitus, että Mynämäen kunnan Tarvaisten kylän Hoppelan talon lähellä sijaitsevasta pienestä hietakuopasta oli 31 pv elok. 1914 hietaa otettaessa löydetty n. 60 sm syvästä "kivinen sotakirves" ja "pieni kaavinkivi". Esineet oli löytänyt puuseppä Juho Lainio. Vähää myöhemmin oli edellisen veli löytänyt samasta kuopasta pienen "savipadan", joka särkyi löydettäessä, sekä palasen vähän suuremmasta padasta. Mainitut esineet olivat oston kautta joutuneet ilmoittajalle Tarvaisten kylän kansakoulunopettaja Postille. Kysymyksessä näytti olevan tärkeä kivikautinen hautalöytö ja allekirjoittanut sai tehtäväkseen käydä paikkaa tutkimassa.

Tällä kukkuloiden välisessä notkossa on pieni hietakuoppa, josta löydetty on haettu hieno "muurihietaa" kyläkäsiton tarpeiksi. Tarvaisten kylä sijaitsee Mynäjoen varrella, sen kaakkoispuolella, Keskeillä kuoppa oli ikäänköhän Nikulan torpan saunankiukaasta. Elok. 1914 oli puuseppä J. Lainio löytänyt tältä kerkonkseen alussa mainitusta (Mynämäen lahden pohjukasta) niinkään koilliseen n. 15 km. Hoppelan talo on kylässä n:o 3. - Löytöpaikka on Hoppelan talosta jokseenkin kaakkoon, n. 850 m:n (linnuntietä) päässä Mynäjoesta, kylästä lähtevän karjakujan ("karjaretken") eteläpuolella, paikalla missä muinoin on ollut Nikula niminen torppa, jonka raunioita on siellä vielä nähtävissä. Se kuuluu nyk. Maria Hoppelan eläke- maahan. Lähin ihmisasunto, Junnilan talon maalla oleva Helinin tuopa, on paikasta toista sataa m. WNW. -

Luonto. Löytöpaikka on alavanpuoleista maata, jota vähäiset n. 3-5 m korkeat kivikkoiset kukkulat ympäröivät, ikäänkuin hevosenkengän tapaan. Kukuloiden väliin jäävä notko on n. 40 m laaja. N. 10 m löytöpaikassa sillä kohtaa (Tie ja vesirak. Ylihallituksen arkistossa oleva Mynäjoen profiilin v:lta 1896 mukaan) 20-21 m yli meren pinnan.

kasta NE, jonnepäin maa loivasti viettää ja jonnepäin ympäröivien kukkuloiden muodostama hevosenkenkä aukeaa, muuttuu maa vesiperäiseksi ja 26 m:n päässä siitä samaan suuntaan on lähde, jonka pinta oli n. 1,5-2 m alempana löytökohtaa. Mitään ojaa ei täältä lähde Mynäjokeen päin, vaan on tämä lähde ainoa löytöpaikan lähistössä oleva "vesi". Kun paikka on 38-39 m merenpintaa ylempänä ^{x)} ja ympäröivät alangot ovat vain n. 2-4 m alempana (siis n. 34-37 m yli meren), ei myöskään meri ole saattanut löytöesineiden maahan joutuessa ulottua tänne saakka. Mynäjoen laaksosta, jossa joki on n. 20-21 m merenpintaa ylempänä (nim. Tarvaisten kylän kohdalla), eroittaa löytöpaikan korkea, kalliainen mäkiharjanne. oli löytynyt n. 40 sm:n syvyydestä isohkon kiven, jota löytäjä piti "luonnonkivenä" ei. Täällä kukkuloiden välisessä notkossa on pieni hietakuoppa, josta pitkät ajat on haettu hienoa "muurihietaa" kyläläisten tarpeiksi. Keskellä kuoppaa oli jäännöksiä Nikulan torpan saunankiukaasta. Elok. 1914 oli puuseppä J. Lainio löytänyt täältä kertomuksen alussa mainitut esineet: kömpelötekoisen veneenmuotoisen vasarakirveen, pienen sädekiviliuskeisen oikokirveen, nuorakeraamisen saviastian sekä isohkon saviastian reunakappaleen (6944:1-4), jotka esineet F.H. Postilta lunastin Hist. Museoon. Itse puuseppä Lainio oli löytänyt nämä kaikki nämä esineet, jotenka op. Postin antamat, kertomuksemme alussa ilmestynyt lapion kärkeen ja pieni oikokirves (6944:3) löytyivät vasta kotona hietaa seulottaessa. Sen enempää tietoja ei löytäjä voinut antaa. Milla kohtaa vasarakirves ja saviruukku olivat olleet

x) Suorittamani vaakituksen mukaan on löytöpaikan (sen ⁺ O-pisteen, ks. karttoja 3) korkeus Mynäjoesta Tarvaisten kylän kohdalla (Suwannosta, joka on Sikilän talon luota jokirantaan vievän tien kohdalla olevan pienen virtapaikan yläpuolella) 18,16 m. Joen pinta taas sillä kohtaa (Tie ja vesirak. Ylihallituksen arkistossa oleva Mynäjoen profiilin v:lta 1896 mukaan) 20-21 m yli meren pinnan.

lauta-
öytö.

ollut kotosalla ja kun hänen tulostaan ei ollut tietoa, aljettiin kaivaukset löytöpaikalla hänen omaistensa antamien selvityksien perustalla. Heidän kertomuksiensa mukaan olis esineet löytyneet melkein vanhan saunan kiukaan alta (valokuvissa 2 ja 3 olevat henkilöt seisovat tällä ensiksi ilmoitetulla löytöpaikalla). Kaivauksien hie jatkuessa saapui löytäjä kuitenkin kotosalla käväisemään ja häneltä sain seuraavat tiedot yllälueteltujen esineiden löytösuhteista. Esineet löytyivät kiukaan luoteispuolelta n. 3 k. 4 metr. päässä siitä, (n. ruuduista B-C: IV-V, alueelta, joka on merkitty kaivauskartalle III a punaisella katkoviivalla). Löytöpaikalla oli ollut sylinteriruokamultaa ja nokisia kiuaskiviä. Vasarakirves oli löytynyt n. 40 sm:n syvyydestä isohkon kiven, jota löytäjä piti "luonnon kivenä" eikä kiuaskiviin kuuluvana, mutta kiven ja vasarakirveen välillä oli ollut hietaa n. 25 sm. Kirves oli ollut makaavassa asennossa, selkäpuoli ylöspäin. Saviastian (6944:2) oli ollut, jokseenkin yhtä syvällä kuin vasarakirves, n. kyynärän päässä siitä "lounaaseen", pystyssä, hietaa täynnä ja ehyenä, mutta särkyi sitä irrottaessa. Jotkut kappaleista joutuivat hukkaan ennen, kuin esineet myötiin op. Postille ja piti puuseppä Lainio mahdollisena, että puuttuvat kappaleet vielä jostain romuista löytyisivät. Saviastianpala (6944:4) oli hietaa luodessa ilmestynyt lapion kärkeen ja pieni oikokirves (6944:3) löytyi vasta kotona hietaa seulottaessa. Sen enempiä tietoja ei löytäjä voinut antaa. Millä kohtaa vasarakirves ja saviruukku olivat olleet maassa, ei hän myöskään voinut osoittaa, myöhemmät hiedanotot ja varsinkin allekirjoittaneen kaivaukset kun olivat kokonaan muuttaneet hietakuopan ulkomuodon. Hiedan hän oli ottanut paikalta savipohjaa myöten, jotenka saattaa pitää varmana, että "hauta" oli tullut kokonaan hävitetyksi.

ivaus. Tutkitutin löytöpaikan vieressä pienen alueen (26 m²). Kohta ei ollut tutkittavaksi kaikkein kiitollisimpia. Vuosien kuluessa tehtyjen hiedanottojen kautta olivat pintamaakerrokset aivan sekotettuja ja kaiken lisäksi oli löytöpaikalla sijainnut, kuten jo on mainittu, Nikulan torpan sauna, jonka kiukaasta oli nokea levinnyt hietaan. Kasvullisuus oli rehevää: runsaasti nokkosia ja vaaraimia, teenruskea, alaspäin vaaleneva ja alinna kellanruskea hieta, jota kuten kuvista 2 ja 3 selviää. Kivikautinen kulttuurikerros esiintyi kuitenkin, nähtävästi koko vahvuudeltaan koskemattomana, repäsävensekaista soraa ja alinna tuli vastaan valkea savi. Löytöesineinä leisenä, poikki kaivausalueen ulottuvana vyönä (merkitty kartalle III b pilkkuviivalla). Sen ulkopuolellakin oli maakerros usein väkerroksessa, usein aivan lähellä pintaturvetta, mutta vielä ruskean hien syvempänä niin puhdasta ja tiivistä, että saattoi otaksua sen säilyneen koskemattomana sitten kivikauden. - Kaivausalueen kaakkois- ja itäpuolella oli maa verraten laajalla alueella kaivettua, paikalla oli rikottu) lukien. Kun maanpinta melkein kautta kaivausalueen oli rikottu, kivi löytöjen syvyyssuhteiden (ks. tietoja siv. 10) mukaan oli verraten hienoa hietaa, jota oli n. 40-70 cm vahvasti (humuskerros mukaan luettuna); pohjalla tuli valkea savi; sen ja hiedan välissä saattoi huomata ohuen sorakerroksen. Kaivauksissa tavatut löydöt osoittavat paikalla kivikaudella asutun. - Kaivausalueen tilasta johtuu, että minkälaisia selviä kiinteitä asutusjätteitä ei saattanut varmuudella todeta. Ruuduista E-G:I-III esiintyi isohkoja kiviä, ikäänkuin kehässä. Kivet olivat pääasiassa vahingoittumattomassa kulttuurikerroksessa, mutta kovin eri korkealla. Epävarmaksi jää, onko tässä joku kiinteä muinaisjäännös (kodan t. asumuksen pohjakehä t. j.m.s.); tällaista otaksumaa tukee se, että saman saviastian kappaleita löytyi sangen eri syvyyksistä ja laajalta alueelta (ks. karttaa III c). Ja kehän sisältä tahi oikeammin siitä merkitty, sekä IVc, jossa kappaleita yhdestä ja samasta astiasta). Erään sik-sak-koristeisen astian kappaleet olivat ruudussa F:II humuskerroksessa, ruudusta F:III löytyi kappaleita saviastian t. n. 60-70 cm syvästä.

uin-
ikka-
ytöjä.

kautisesta tulenpidosta. Kauemmin käytetyn tulisijan jälkinä niitä ei kuitenkaan voi pitää. Isommasta nokiko'osta löytyi saviastianpala. Missä kulttuurikerros näytti koskemattomana säilyneen, kuten

esim. ruuduissa E-F:I-II, oli sillä seuraava tavallinen järjestys: ylinnä oli n. 20-25 cm vahva humuskerros, sitä seurasi ylinnä ruostenruskea, alaspäin vaaleneva ja alinna kellanruskea hieta, jota oli n. 25-52 cm vahvasti; sitten oli ohut kerros liikuttamatonta savensekaista soraa ja alinna tuli vastaan valkea savi. Löytöesinei-

tä, joista pääosa on saviastiankappaleita, oli jo melkoisesti humuskerroksessa, usein aivan lähellä pintaturvetta, mutta vielä ruskeanhietakerroksen alaosissakin, ruudussa F:III aina 80-90 cm 0-pistettä alempana, joka vastanee n. 60-70 cm:n syvyyttä maanpinnasta (joka paikalla oli rikottu) lukien.^{x)} Kun maanpinta melkein kautta kaivausalueen oli rikottu, kävi löytöjen syvyyssuhteiden (ks. tietoja siitä luettelossa) arvioiminen vaikeaksi. - Suurimmalla osalla kaivausalueella oli maan hiedanotossa melkein pä savipohjaa myöten pengotettu. Tyypillinen profiili tältä alueelta on kartalla III b, ruutu-
jen G-H:V ylälaidasta. Selvästi saattoi huomata, että maakerros siinä oli syntynyt hiedanotossa poistetuista (ja päällekkäin kasatuista pintaturpeista) reunapalan kanssa. Saviastiankappaleet kuuluvat

rdöt. Löytöinventario käsittää seuraavat esineet: n ennestään tavattu hauta-
Pienen, vähän käytetyn kiertäen hangatun hiokiven, hietakiveä (6944:14)

seinpaikoillamme, etenkin Espoossa ja Kirkkonummella. Viimemainit-

x) Saman saviastian kappaleita löytyi sängen eri syvyyksistä ja laajoilla alueilla (ks. esim. karttaa IV b, johon on merkitty kappale kahdesta sik-sak-koristeisesta astiasta, toinen sin. ja toinen pun. merkitty, sekä IVc, jossa kappaleita yhdestä ja samasta astiasta). Erään sik-sak-koristeisen astian kappaleet olivat ruudussa F:II humuskerroksessa, ruudusta F:III löytyi kappale samasta saviastianasta n. 60-70 cm syvästä.

ruudusta E:IV, 59 cm al. kuin 0-piste. en suuremäärin valaisemaan
Kvartsisuan, harmaata kvartsia, lusikanmuotoisen (6944:10), ruu-
dusta E:I.

Kvartsipaloja, iskettyjä 7 kpl.

sesti haudalöytöön. Siihen viittaa jo se seikka, e=Rivanmaan kiveä
Vuorilajipaloja, kovaa, tiivistä maasälpäporfyriä (n.s. Hinnerjoen
kiveä), 2 kpl, niistä toinen ehkä iskukiven kappale (6944:23, ruu-
maahan kalvettu. Sitäpaitsi voimme päätellä sen ex. analogia ulko-
dusta G:III.)

Saviastianpaloja, 240 kpl, kaikki n.s. nuorakeramiikkaa. Ne ovat
vähintään n. 10:stä eri astiasta, joista 3 on ollut nuorakoristeis-
ta (näistä kaksi sitäpaitsi koristettuja nuoraviivojen alla piirto-
rivillä), 2 sik-sak-koristeista (vrt. luettelon kuvia n:oissa 12 ja
17, kahdessa on ollut muunlaisia piirtokoristeita, yhden reunassa ei
mitään koristuksia; lisäksi on yksi paksuseinäinen astia, josta ei
ole reunapaloja (6944:15) sekä yksi astia, joka on muita karkeampaa-
savea, profiloitu ja pienillä kuopilla koristettu. Kappaleen tästä
astiasta oli jo puuseppä J. Lainio löytänyt hautaesineiden ohella
(6944:4). Huomattava on, että yksi tämän astian reunakappaleista,
löydetty niin etäältä kuin ruudusta F:II (6944:17a), liittyy yhteen
Lainion löytämän reunapalan kanssa. Saviastiankappaleet kuuluvat
n.s. Alastaro- l. nuorakeramiikkaan, jota on ennestään tavattu hauda-
löydöissämme (Ilmajoki, Isokyrö) sekä erinäisillä kivi- ja kivikautisilla
asuinpaikoillamme, etenkin Espoossa ja Kirkkonummella. Viimemainit-
tu karkeasavinen astia eroaa tästä keramiikasta savenlaatunsa puoles-
ta, mutta liittyy siihen täydellään astianmuotonsa ja koristeittensa
kautta.ihin, ja sitäkin vain Suomessa. Tämäntapaisissa haudalöydöis-

on sekä meillä että ulkomailla usein tavattu pieniä hiili- ja
tuhkakokoja; sellaisesta ei puuseppä Lainio kuitenkaan maininnut
mitään.

hautalöy-
muihin
maal.
tavattu-

Mynämäen Nikulan löytö on omansa sangen suuressa määrin valaisemaan Suomen, etenkin Länsi-Suomen kivikauden ilmiöitä. Kuten joidella on viitattu, kuuluvat puuseppä J. Lainion löytämistä esineistä kolme ensimmäistä, vasarakirves, pieni oikokirves ja saviastia, ilmeisesti hautalöytöön. Siihen viittaa jonne seikka, että saviastia on löyty eheänä; sen täytyy näin ollen olla aikoinaan erikoisesti maahan kaivettu. Sitäpaitsi voimme päätellä, sen ex. analogia ulkomaisten, etenkin Ruotsin ja Tanskan sekä Itämeren maakuntain hautalöydöistä. Luuranko ei ole meidän maaperässämme ja ilmanalassamme saattanut säilyä, kuten ei myöskään läntisissä naapurimaissamme. Mitä haudan esineihin tulee, on niissä paitsi tavallista vasarakirvestä, pieni oikokirves, joka Suomessa, kuten piikivinen kourutalta Ruotsissa, näyttää haudoissa olevan vasarakirveen tavallisin seuralainen. Sellainen kuuluu m. m. Ilmajoen vasarakirveshautaan (Finskt Museum 1915 siv. 10 ja seur.) ja edelleen otaksuttuihin hautalöytöihin Kaarinasta (H.M. l. 3460:1-2 ja 3476), Kokemäeltä (H.M. l. 5590:1-2) ja Huittisista (6980:1-3). Mitä saviastiaan tulee on yläreunastaan samalla lailla koristettuja reunapaloja tavattu asuinpaikkalöydöissä m. m. nyt puheenalaisella paikalla sekä Kirkkonummella että Espoossa (ks. Finskt Museum 1916 siv. 40). Sitävastoin ei pohjakoristusta ole tavattu asuinpaikkalöydöissä, vaan esiintyy se sensijaan samanlaisten reunakoristeiden ohella löydöissä, joita on pidettävä juuri hautalöytöinä (H.M. l. 2831:11 ja F.M. 1915 siv. 11 fig 11, viime. äskenmainitusta Ilmajoen haudasta). Näyttää siltä, siltä, kuin kuuluisi tuo pohjaa ympäröivä sädekehä ainoastaan haudastasioihin, ja sitäkin vain Suomessa. Tämäntapaisissa hautalöydöissä on sekä meillä että ulkomailla usein tavattu pieniä hiili- ja tuhkakokoja; sellaisesta ei puuseppä Lainio kuitenkaan maininnut mitään.

audan ja
ainpaikan
nde.

Hautapaikka oli siis pohjiaan myöten kaivettu ennenkuin se joutui tutkittavakseni. Aivan sen vieressä tavattiin kuitenkin kivikautinen asuinpaikka, joka kuuluu samaan kulttuuriin, kuin hautalöytö, vieläpä on epäilemättä yhdenaikuinen sen kanssa. Kaivausalueelta löytyi nim. kappaleita täydelleen samanlaisista saviastioista, kuin haudalöytöön kuuluva. Puuseppä Lainion löytämistä esineistä kuului jo yksi saviastiankappale asuinpaikkalöytöön, sen kappaleita kun ilmaantui sieltä täältä kaivausalueelta. Paikan kivikautiset asu- ja keuhkokuoron muotoa, samoin saviastian muotoa ja muotoa sekä saviastian käyttöä pienehen sikokirveeseen eurooppalaisen n.s. vasarakirveskulttuurin kannattajia, haudanneet vainajansa aivan asuinpaikalle, korkeintaan muutaman metrin päähän siitä. - Mitä asuinpaikan asemaan tulee, on huomattava, että sitä ei ole valittu tyysijaksi ainakaan kalastusta silmällä pitäen, kuten vesien etäisyys, josta jo kertomuksemme alussa oli puhe, osoittaa. Yksistään löytöpaikan aseman perustalla ei kuitenkaan voida pitää maanviljelystä sen kivikautisten asujien elinkeinona. Löytöpaikan verraten syrjäiselle ja vedestä etäällä olevalle asemalle tarjoavat jotkut muut oletetut vasarakirveshautalöytömmen analogioja [esim. Huittinen (H.M. top. ark. AEs. 1916), Jämijärvi (H.M. top. ark. J. A-10), Teuva (H.M. top. ark. J. A-10) ja Isokyrö (H.M. top. ark. 2831:11)]. Ei saata siis enää pitää tätä kulttuuria meillä Ruotsista tulleena, vaan suoraan Keski-Euroopasta, mistä se sätettään Vasarakirveskulttuuriin kuuluvat nuorakeramiset kivikautiset asuinpaikat ovat maassamme verraten harvinaisia. Paitsi nyt puheenalaisista, on niitä tavattu useampia Espoossa ja Kirkkonummella sekä parisen Alastarosta. Kahdelta kampakeramiselta asuinpaikalta on myös löydetty nuorakeramisia saviastianpaloja (Teuva-Komsinkangas ja Viipuri-Häyrynmäki), kosketusten merkkejä kotimaisen kampakeramisen

ja Keski-Europasta tulleen vasarakirveskulttuurin välillä.

nologia. Löytöemme ikä on verraten tarkoin määrättävissä. Sellaiset nuora-keramiset saviastiat, kuin hautalöytöön kuuluva, jommoisten kappaleita tavattiin myös kaivauksissa, kuuluvat Tanskassa Jyllannin yhdenhengenhautojen vanhimpaan ryhmään ("Undergrave"). Ryhmä kuuluu n. käytävähautojen ajan alkupuoliskolle. Kovin paljoo myöhempi ei Mynämäen löytö liene, siitä huolimatta, että siihen kuuluvan vasarakirveen kömpelöä ja barokkia muotoa, samoin saviastian mataluutta ja leveyttä sekä sädekiviliuskeen käyttöä pieneen oikokirveeseen voi pitää osittain degeneration, osittain suomalaisiin olosuhteisiin mukautumisen ja siis myöhäisyyden merkkeinä. Vasarakirveestä on huomautettava, että se, kuten useimmat tällaiset kömpelöt kappaleet, vaikuttaa, varsinkin mitä varsireikään ja reikähulppioon tulee, melkein keskentekoiselta.

Ilmajoen ja Mynämäen hautalöydöt, täydennettyinä Espoon ja Kirkkonummen asuinpaikkalöydöillä, näyttävät olevan varsin tärkeät koko Pohjoismaiden kivistien ilmiöiden selvittelylle. Ruotsissa, johon vasarakirveskulttuuri myös leviää, on tällä kulttuurilla aivan toinen keramiikka, n.s. nauhakeramiikka, jota Suomesta ei ole ensinkään tavattu. Ei saata siis enää pitää tätä kulttuuria meillä Ruotsista tulleen, vaan suoraan Keski-Europasta, mistä se sätettäin levisi eri tahoille, saapuneena. Enempien johtopäätösten esittäminen löydön johdosta jätän kuitenkin tässä paikassa sikseen.

Tutkimukset Mynämäellä suoritin 16-18 pv. elok. 1915.

Aarne Europaeus.

N. Ruopaeus, Kesämätkä 1915.

Ote.

Toimitus N: 2158.

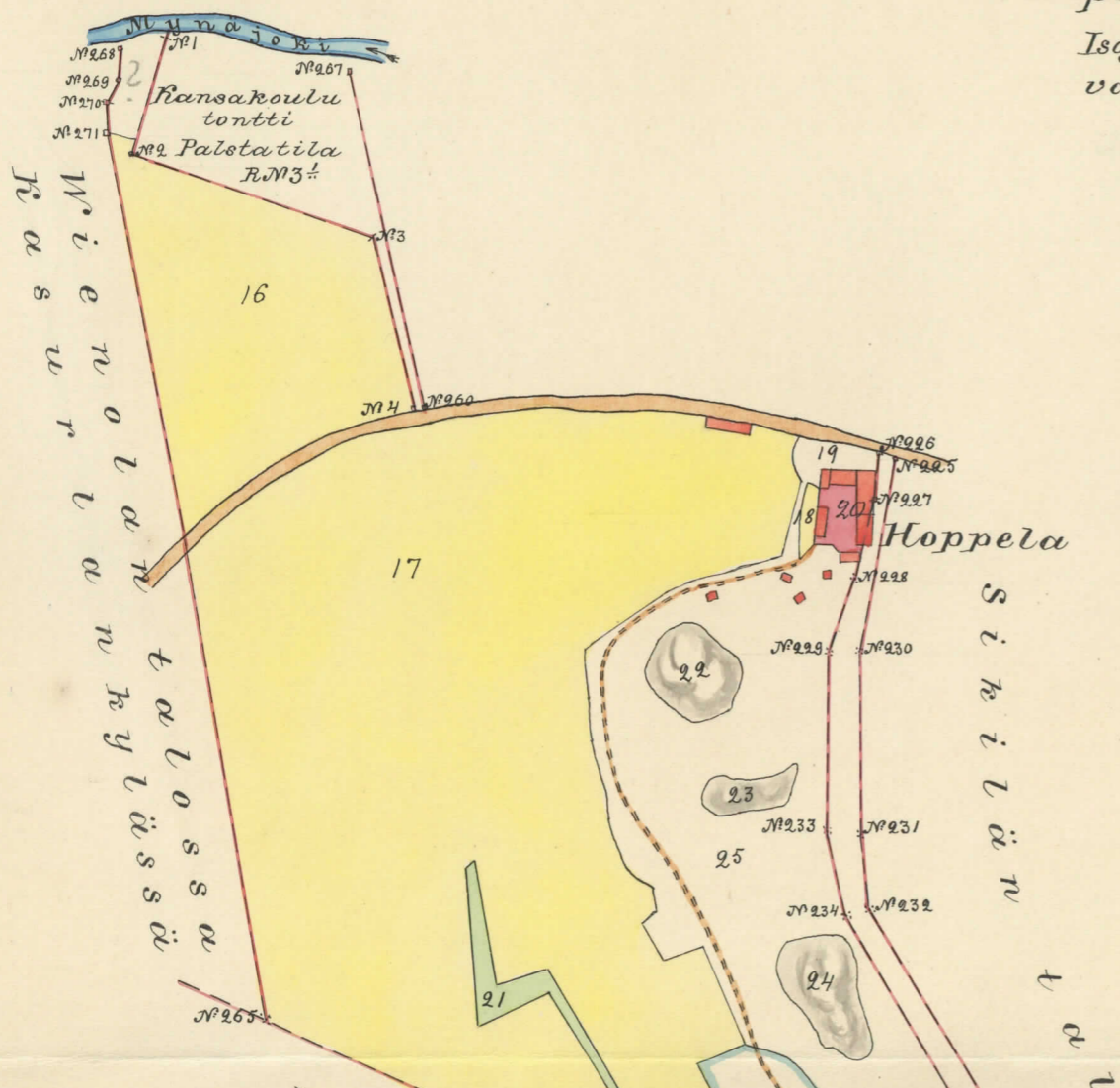
Oikein jäljennetyksi täällä säilytetyistä kartta- uudistuksesta toistaa: Helsingissä, Suomen Maanmittaus- hallituksessa 2. kesäkuuta 1917
L. Tenho.

Uudistus-Kartta

Hoppelan perintötilan N: 3 R. N: 3 kaikkista tiluksista Tarvaisten kylässä Mynämäen pitäjää ja kihlakuntaa Turun ja Porin lääninä.

Isojaon täydennys, toimittanut varamaamittari K. R. Silfvenius, vahvistettu 1908. Tilukset mitannut ja tiluslohkomisen toimittanut u. 1912 varamaamittari

Selim Mäkelä

Jäljennös.

Merkitty maarekisteriin 22 Huhtikuuta 1914 todistaa: Turun ja Porin läänin maanmittaus- konttorissa kuin yllä

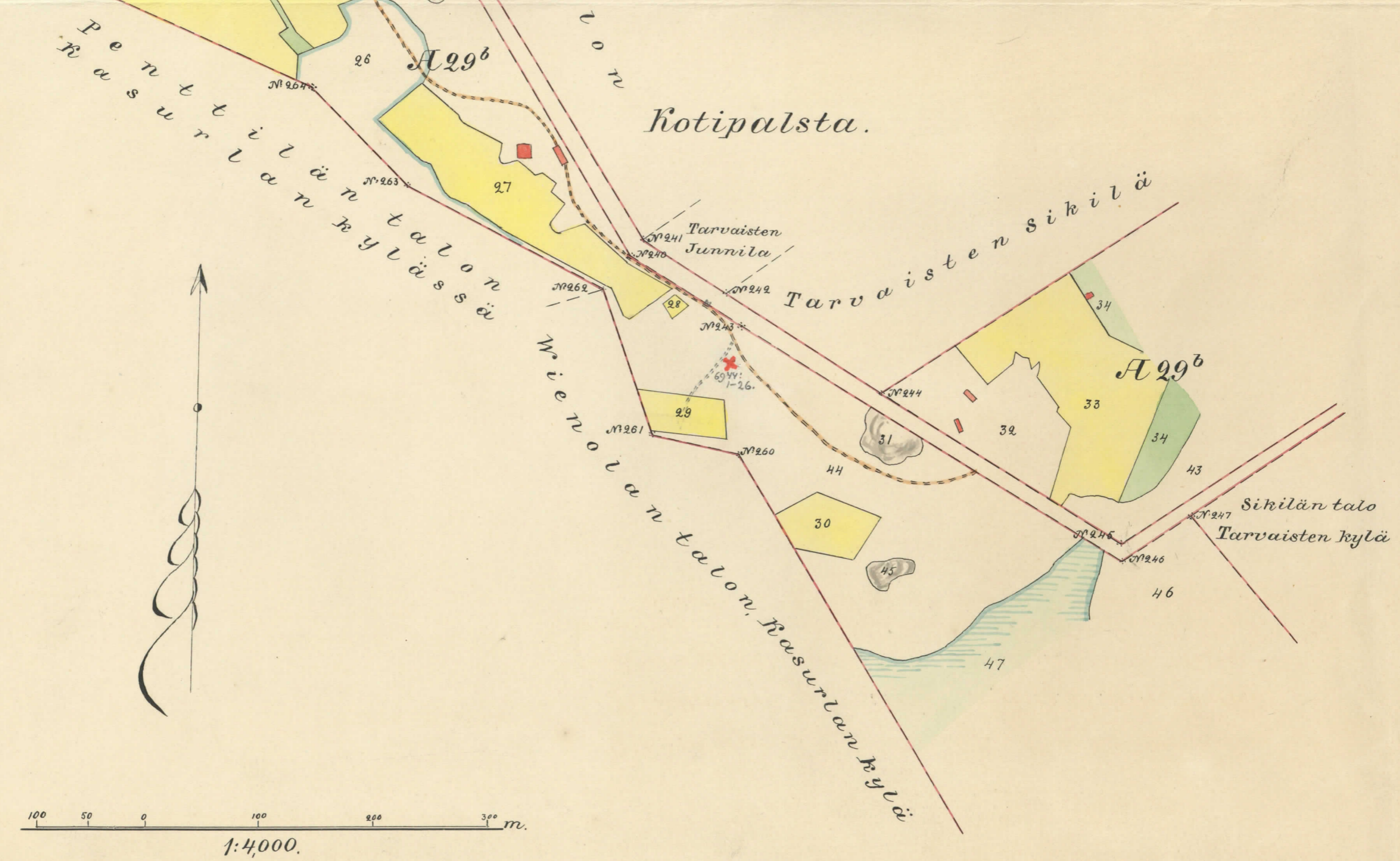
F. L. Mahlberg.

v. t.

Selitys

A 29^b Hoppela R. N: 3³

Lunastus 10 mk. 10 piä
 N:o 80

X = löytöpaikka (6944:1-26).

Vasarakirveshauta
ja
Kivikautinen asuin
paikka.

Myrämäen pitäjässä
Tarvaisten kylässä
entisen Nikulan tor-
pan pihamaalla.
Siniset numerot kor-
keusmittoja (Kartan
III 0-piste=3m.)

2mm=1m.

A. Es. 1915.

Kasvatillaan Mäkipenttiläin lasten
omistaman maata.

III a

Myrämäki Tarvaisten kyla.

Nikula.

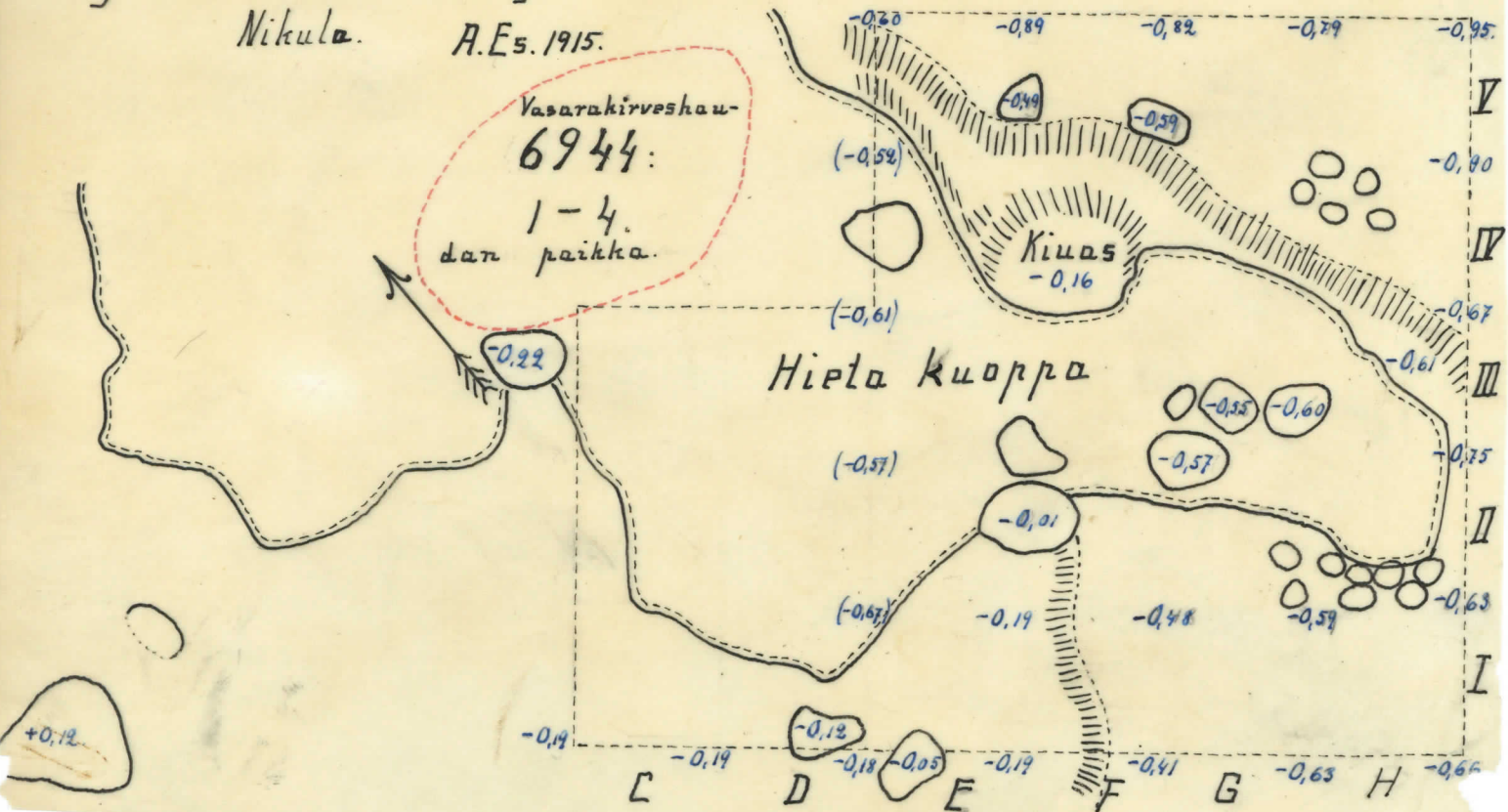
A.Es. 1915.

Vasarakirveshau-

6944:

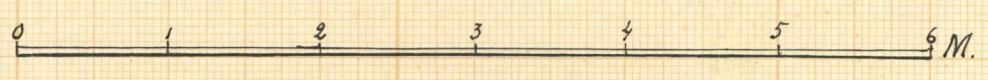
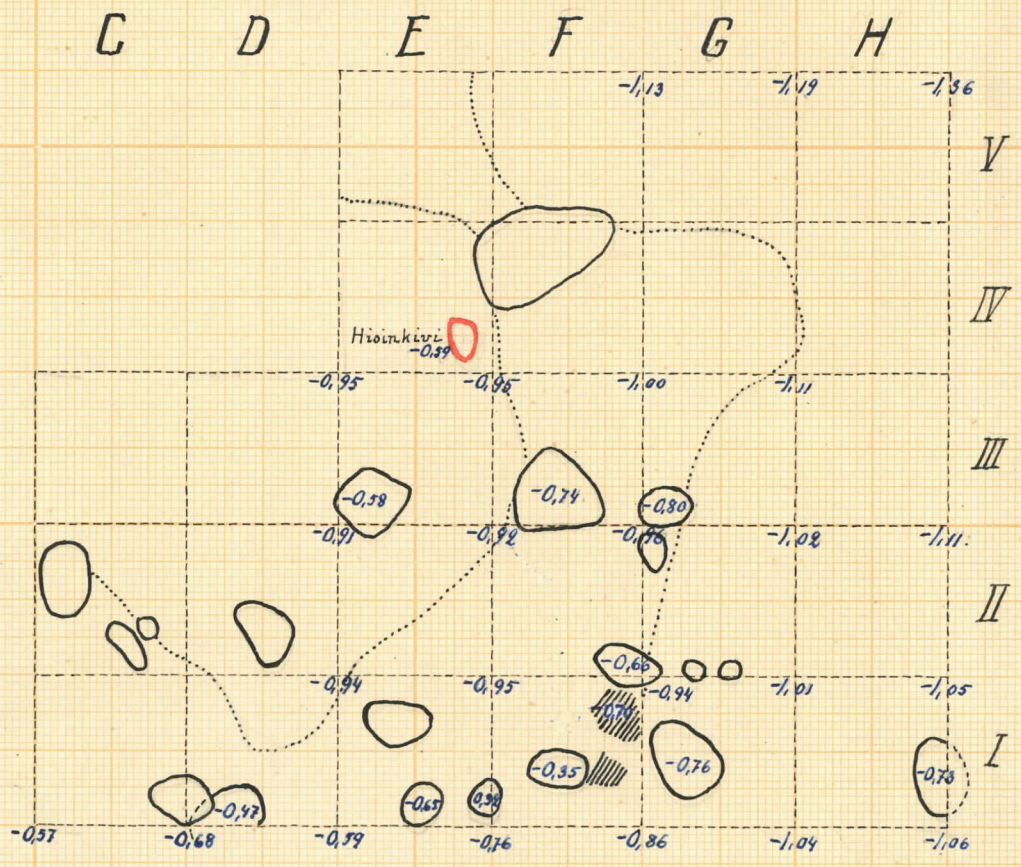
1-4.

dan paikka.

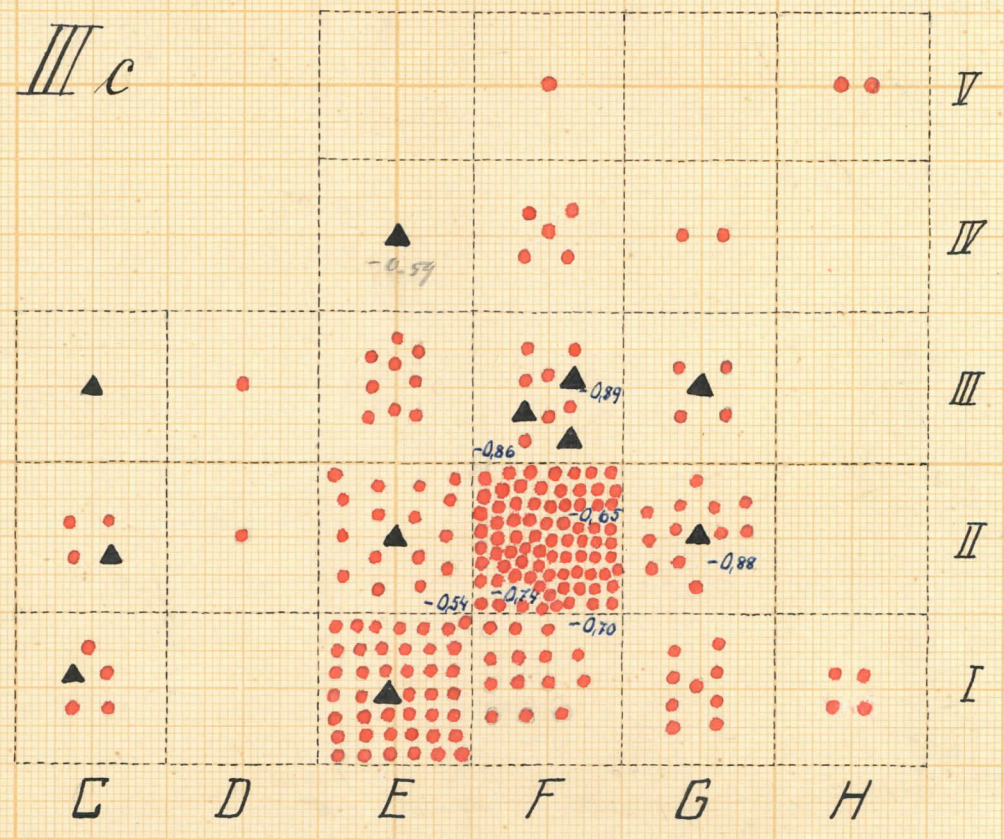

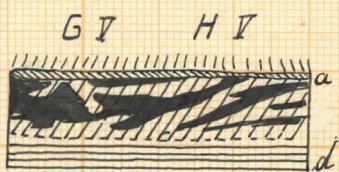
III b

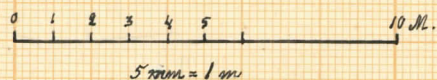
III c

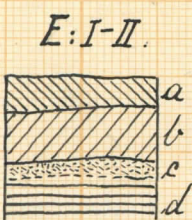

III d

0-piste
[Kivi, johon hakattiin risti].

Kartta III.

Vasarakirveshauta ja kivikautinen asuinpaikka.

Mynämäen pitäjässä Tarvaisten kylässä entisen Nikulan tarpan pihalla.

Siniset numerot korkeusmittoja. [kaikki 0-pisteestä].

III a. Kaivausalue ynnä hautalöydön paikka ennen kaivauksiin ryhtymistä. Korkeusmitat osoittavat silloista maan pintaa.

III b. Kaivausalue: syvemmältä esiintyneet kivet [korkeuksineen], hiilialueet [viivo-

tetut] ynnä alue, jolla kulttuurikerros oli säilynyt vahvempana [pilkkuviivalla ..... merkitty]. Korkeusmitat ovat hietä ja savikerroksen rajalta. Profiileissa a = humuskerros, b = ruskea kulttuurikerros, c = sora kerros, d = pohjasavi.

III c. Löytökartta. ▲ = kiviesineitä ynnä kvartsi ja vuorilajiliuskoja, ● = saviasian palasia. Korkeusmitat osoittavat alimpien löytöjen asemaa.

III d. Hietakuoppa kokonaisuudessaan, kaivausalueineen. Pilkkuviivat merkitsevät nurmeltuneita vanhoja hietakuopan reunoja.

Skala:

III a - III c : 2 cm. = 1 m.

III d : 5 mm. = 1 m.

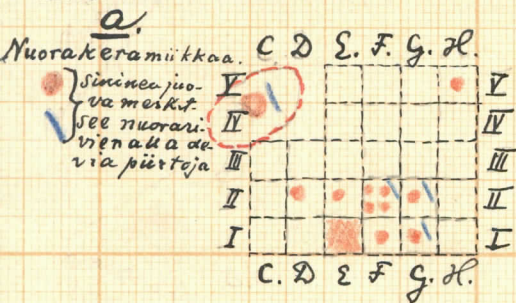

Mynämäki.
Tarvainen.

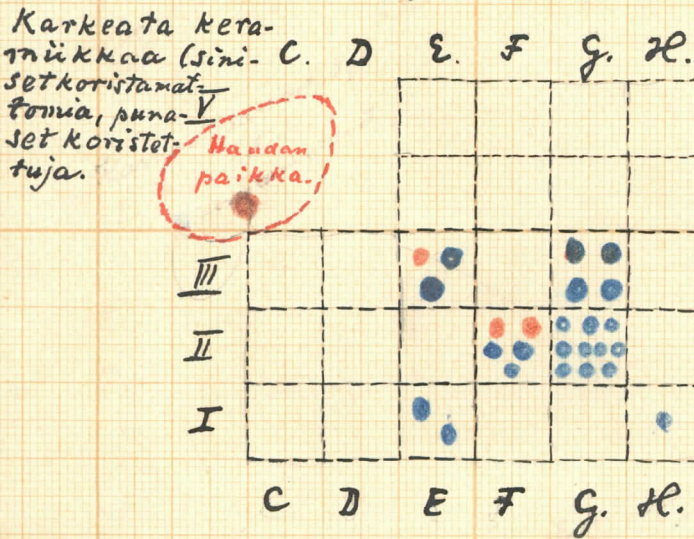
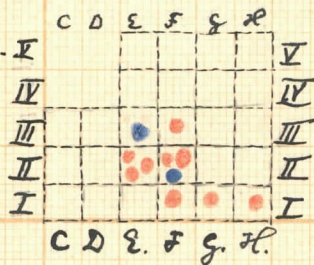
Kartta n:o IV.

Kartta, joka osoittaa eri
keramiikka-koristeiden ja lajien
leveämisen kaivausalueella.

Hoppelan talo, Nikulan löytöpaikka
A. S. 1915.

Sik-sak-keramiikkaa.

yleensä
keramiikkaa.

